

Gyógyszerészettörténeti közlemények

Gyógyszerészet 27. 421–424. 1983.

A Pharmacopoea Austriaca Magyarországon hivatalos kiadásai

RÁDÓCZY GYULA

A Pharmacopoea Hungarica érvénybe lépése előtt Magyarországon is a Pharmacopoea Austriaca volt hivatalos, pontosabban ennek első öt kiadása. Ezeket ismerteti a szerző. Az I. és II. kiadásból elhagyták az egzotikus szereket a napoleoni háborúkkal kapcsolatos kontinentális zárlat miatt, mivel azok gyakorlatilag hozzáférhetetlenekké váltak. Ezért belföldön beszerezhető, de többnyire hatástalan szerekekkel kísérelték meg pótolni azokat. Ennek csak a III. kiadás vetett véget. A IV. kiadásnak jelent meg egy javított kiadása is és egy additamentuma is. Az V. kiadás sajtósági módon két évvel hosszabb ideig volt érvényben Magyarországon, mint Ausztriában, mivel a készülő Magyar Gyógyszerkönyv miatt az 1869-ben megjelent VI. kiadást már nem tették hivatalossá Magyarországon.

A GYÓGYSZERÉSZET 1981 októberi számában a Dispensatorium Viennense, az 1982 májusi számában a Pharmacopoea Austriaco-Provincialis különböző kiadásait ismertettem. Ezeket követték a Pharmacopoea Austriaca különböző kiadásai, amelyek közül a Magyarországon is hivatalos első öt kiadást szeretném most bemutatni.

Az orvostudomány és a többi természettudományok (kémia, botanika stb.) hirtelen erőteljes fejlődése maga után vonta sok új gyógyszer bevezetését a hivatalos gyógyszerek sorába. A korábbi gyakorlatban használt, de ekkorra már elavultnak tekintett gyógyszereket el kellett hagyni a gyógyszerkönyv hivatalos szereit közül és az összetett gyógyszerek barokkosan terjengős, de sok hatástalan összetevőt tartalmazó előíratait le kellett egyszerűsíteni, korszerűbbé tenni. Megszűnt a különbség a nagyvárosi gyógyszerertárakban készletben tartandó gyógyszerek (Dispensatorium Viennense) és a vidéki patikák részére előírt gyógyszerkészlet (Pharmacopoea Austriaco-Provincialis) között. Mindezek miatt szükségessé vált egy nevében is megváltozott gyógyszerkönyv létrehozása, amelyben részint már tükröződtek a tudományok előrehaladásának eredményei, részint pedig amely egységesen foglalta össze mind a nagyvárosi, mind pedig a vidéki patikák kötelezően készletben tartandó gyógyszereit. Így született meg az egész Birodalom területén egyaránt hivatalos gyógyszerkönyv sorozat a Pharmacopoea Austriaca, amelynek a IX. kiadása van ma is érvényben Ausztria területén.

Magyarország területén csak az első öt kiadása volt hivatalos érvényű, ugyanis az 1869-ben megjelent VI. kiadás helyett már a Pharmacopoea

Hungarica I. kiadása lépett érvénybe 1872. március 15-én. Így az a sajtósági körülmény állt elő, hogy az Osztrák Gyógyszerkönyv V. kiadása két évvel tovább volt hivatalos Magyarországon, mint Ausztriában. Ugyanis a készülő Magyar Gyógyszerkönyv miatt Magyarországon már nem tették kötelező érvényűvé a Pharmacopoea Austriaca VI. kiadását.

Az első öt kiadás tekintetében már nem vitás, hogy ezek a magyar patikák számára is kötelező érvényűek voltak-e, hiszen az erre vonatkozó különböző rendeletek már mind jól ismertek (1813. február 26-án kelt 1691. sz., 1813. március 2-án kelt 5329. sz., 1821. november 27-én kelt 1472. sz., 1821. december 11-én kelt 30 895. sz. helytartótanácsi rendeletek).

Az első négy kiadás mind küllemében, mind szerkezetében, beosztásában tekintetében megegyezik a Pharmacopoea Austriaco-Provincialis utolsó kiadásával. E tekintetben csupán az V. kiadás jelentett változást.

A Pharmacopoea Austriaca-ban a kémiai anyagok és a galenusi készítmények száma emelkedett a Provincialis Gyógyszerkönyv utolsó kiadásához képest. A növényi és állati eredetű drogok száma azonban a kontinentális zárlat következtében kb. 1/3-ával csökkent. Ugyanis a napoleoni háborúkkal kapcsolatos kontinentális zárlat miatt (amelyhez 1808. február 18-tól a Habsburg Birodalom is csatlakozott), a Pharmacopoea Austriaca első két kiadásából elhagyták az egzotikus eredetű gyógyszereket, mivel azok gyakorlatilag beszerezhetetlenekké váltak, ezért hozzáférhetőbb — bár nem mindig bevált — belföldi szerekekkel kísérelték meg helyettesíteni azokat. Így jó néhány nem megbízható hatású vagy éppen hatástalan szer ismét bevonult a hivatalos gyógyászatba, amelyeket csak a III. kiadás szűrt ki ismét a cikkelyei sorából. Így összességében 256 alapanyag és 304 összetett szer lett hivatalos az I. kiadású Osztrák Gyógyszerkönyvben, vagyis végeredményben a Provincialis Gyógyszerkönyv utolsó kiadásához képest mintegy 1/4-ével csökkent a hivatalos gyógyszerek száma. Az első négy kiadásra jellemző, hogy keveri a folium, herba és frondes fogalmait. Ugyiszintén nem tesz különbséget a földalatti növényrészek radix, rhizoma, bulbus, tuber) között sem.

A Pharmacopoea Austriaca-nak az alábbi kiadásai és utánnomásai voltak hivatalosak Magyarországon:

Kiadás	Utánnyomás
I. 1812	
II. 1814	Bécs 1818, Milánó 1819.
III. 1820	
IV. 1834	
Em. 1836	
Add. 1843	
V. 1855	

Az I. kiadás 1812-ben jelent meg Bécsben. Előszavának keltezése 1812. október 1. Itt már az új kémiai nomenklatúra alapján képzett nevek főcímként szerepelnek, nemcsak szinonim elnevezésként. Bevezette a reagensek kötelező készletben tartását, amelyek azóta is a gyógyszerkönyveinkben külön felsorolásban szerepelnek. Ezzel az eddigi gyakorlatban követett organoleptikus vizsgálatok helyett megvetették az egzakt gyógyszer-vizsgálatok alapjait. A vizsgálatokkal ugyan az egyes cikkelyek külön nem foglalkoztak, de a korabeli — ekkor már kötelező — egyetemi oktatás alapján a gyógyszerész el tudta végezni a patikában a szükséges vizsgálatokat, az ott kötelezően készletben tartandó reagensekkel. Esetleges segítséget kapva ehhez, az akkor már mind gyakoribbá váló és mind több részletre kiterjedő gyógyszerkönyv kommentárokból. A gyógyszerkönyv végén szereplő táblázatban felsorolt 29 reagens közül 8 a gyógyszerkönyvi cikkelyek közé besorolva szerepel: ACIDUM OXALICUM, INFUSUM GALLARUM (csersav), LIQUOR HYDROSULFURETICO-ACIDULUS (Liquor probatorius Hahnemanni), NITRAS ARGENTI SOLUTUS, PRUSSIAS LIXIVAE ET FERRI SOLUTUS (Lixivus sanguinis, Sárga vérlúgsó, Kalium ferrocyanid), CHARTA EXPLORATORIA COERULEA, CHARTA EXPLORATORIA LUTEA, CHARTA EXPLORATORIA RUBRA. Ezt a szokatlan gyakorlatot csak az első négy kiadás követi.

Az egyes gyógyszerek alaposabb meghatározását segítette elő a szintén itt először bevezetett, de a további kiadásokban rendszeresen követett fajsúlymérés, a folyadékok esetében. Az illető folyadék sűrűségét az egyes gyógyszerkönyvi cikkelyek végén nemcsak Baumé fokokban adja meg, hanem azt rögtön át is számolja Gerstner szerinti sűrűségi értékre is. A gyógyszerkönyv végén levő táblázat pedig ez utóbbinak a finomított, pontosított értékeit adja meg, amelyet Meissner Pál magyar gyógyszerész, a Bécsi Egyetem adjunktusa dolgozott ki. Ezzel a gyógyszerkönyvi táblázatok száma összesen négyre szaporodott, a Provinciális Gyógyszerkönyvben is már megtalálható két táblázattal együtt.

A II. kiadás gyorsan követte az elsőt, mivel az előszavának tanúsága szerint az előző kiadás hamar elfogyott. Ez a kiadás is Bécsben jelent meg, 1814-ben. Előszavának keltezése 1813. november 13. Címlapján nem a kiadás sorszáma van feltüntetve, hanem csak annyi: „Editio altera, emendata.” Két utánnyomásáról tudunk (Bécs 1818, Milánó 1819). Ehhez a kiadáshoz készült egy kommentár is, amely három kiadást ért meg (Johann Bertholoma Trommsdorff: Pharmacopoea Austriaca — Österreichische Pharmakopoe mitanmerkungen versehen. Erfurt-Gotha 1814, 1818, 1820). Ezeket a Trommsdorff-féle kommentárokat sok esetben — tévesen! — a gyógyszerkönyv német nyelvű fordításainak tekintik, holott a kommentár jellegéből adódóan természetszerűleg eltérőnek kell lennie a szövegének az eredeti gyógyszerkönyvi szövegtől.

Ez a kiadás a folyadékok sűrűségét Baumé fokokban már nem adja meg. Feltűnő, hogy mind az az előző, mind pedig az ez után következő többi kiadás a LYCOPODIUM-ot helyesen határozta meg, itt azonban a fenyő (Pinus sylvestris) pollenjeként szerepel. A vizes oldatokat már nem AQUA FONTANA-val, hanem AQUA DESTILLATA-val készítették.

Az előző kiadás anyagai közül elhagyta a következőket: CANELLAE ALBAE CORTEX, DICTAMNI ALBI RADIX, SALICIS LAURINEAE CORTEX (helyette a Salicis capreae szerepel), EXTRACTUM SALICIS LAURINEAE (helyette az Extractum salicis capreae szerepel).

Új anyagként a következőket vette fel ez a kiadás: ARGENTUM CUPELLATUM, EMPLASTRUM DIACHYLON SIMPLEX, EXTRACTUM SALICIS CAPRAE, EXTRACTUM TURIONUM LUPULI, MAGNESIAE MURIAE VENALIS (Magnesium carbonicum technicum), MISCELLA GUYTONI, OLEUM OLIVARUM, SALICIS CAPRAE CORTEX, SAPO VENETUS, UNGUENTUM LITHARGYRI.

A következő anyagok leírása kibővült: ARGENTUM PURUM, AURANTIUM, BARDANA, CARBONAS LIXIVAE ALCALINUS (Kalium carbonicum), CICUTA VULGARIS, GALBANUM, PINUS SYLVESTRIS, QUERCUS, SENNA, SULFUR, VERBASCUM.

Néhány anyag előírata is megváltozott: ACIDUM SULFURICUM CONCENTRATUM (az előállításánál nem kénből vagy vasszulfátból indul ki, hanem csak kénből), CERATUM AD LABIALE (nem Oleum bergamottae-val, hanem Oleum aurantii-val készítették), ELECTUARIUM LENITIVUM (még Folia sennae-t is tetet hozzá), LIQUOR

A Pharmacopoea Austriaca első öt kiadásában szereplő hivatalos szerek száma az alábbiak szerint alakult:

	I.	II.	III.	IV.	Emend.	Add.	V.
SIMPLICIA							
Anorg. kemik.	37	39	28	34	33	—	107
Organ. kemik.	8	8	10	11	11	—	57
Növényi drog	196	194	182	190	191	—	312
Állati drog	15	15	18	17	17	—	31
Összesen:	256	256	238	252	252	—	507
COMPOSITA	304	310	309	329	330	19	360

I. táblázat

ACIDUS HALLERI (az alkohol és kénsav aránya nem 3 : 1, hanem ana partes), LIXIVA PURA (a rekáció végpontját nem Kalium carboant-tal, hanem Aqua calcis-szal vizsgálja), PASTA LIQUIRITIAE (csak hatod résznyi cukrot használ), SPIRITUS AETHERIS SULFURICI (a két előállítási mód közül az egyiket elhagyta), SULFUR PRAECIPITATUM (az előállítása teljes mértékben megváltozott).

Mint láthatjuk tehát, a köztudatban csaknem azonosnak tartott első két kiadás között lényeges különbségek vannak.

A III. kiadás 1820-ban jelent meg, szintén Bécsben. Előszavának keltezése 1820. augusztus 26. Címlapján feltüntetve: „Editio tertia, emendata”. Ehhez a kiadáshoz is készült Trommsdorff-féle kommentár, amely két kiadást ért meg (Erfurt-Gotha 1821, 1822). Tulajdonképpen a Pharmacopoea Austriaco-Provincialis hatálya ennek a kiadásnak az életbeléptével szűnt meg. A napóleoni háborúk lezajlása két dolgot eredményezett ebben a kiadásban:

1. a kontinentális zárlat miatt elhagyott egzotikus szerek újból felvételét a gyógyszerkönyvbe és ezeknek a belföldön fellelhető, de hatástalannak bizonyult pótszereinek az elhagyását.

2. a Franciaországban bevezetett és egyre inkább tért hódító metrikus súlyrendszernek a gyógyszerkönyv súlytáblázatánál való jelölését, a megfelelő szorzószám megadásával.

A folyékony anyagok sűrűségértékének jelölésére az I. kiadás még három különböző módszert alkalmazott. A II. kiadás ebből már csak kettőt tartott meg. Ez a kiadás (és az utána következők is) pedig kizárólag a Meissner-féle sűrűségmérés adataira támaszkodik. A szinonim elnevezések sora kibővült, ugyanis részint a Német Birodalom országainak gyógyszerkönyveiben szereplő latin elnevezéseket, részint pedig az alapanyagok esetében a latin és a német nevek mellé az olasz neveiket is felvették, tekintettel a lombard tartományokra. Ugyanez okból ez a kiadás a Pharmacopoea Italica-ból átvette az AQUA DESTILLATA LAUROCERASI cikkelyt is. Ez a kiadás általában már mellőzi az elavult fantázianevek használatát a kémiai anyagok tekintetében, vagy legalább is alárendeli azokat szinonim elnevezésként az egyre inkább tért hódító racionális kémiai nomenklatúrának.

A IV. kiadás különleges helyet foglal el az Osztrák Gyógyszerkönyvek sorában: az eredeti kiadást követően két év múlva megjelent egy új kiadásnak felfogható (és aként is kezelt) hivatalos kibocsátás, azonban azt is IV. kiadásnak tekintették, pontosabban a IV. kiadás javított változatának. Ehhez a kiadáshoz jelent meg egy Additamentum is, azonban nem önálló kiadványként, hanem az 1843. évi hivatalos gyógyszerárszabás végére bekötve.

Az eredeti kiadás 1834-ben jelent meg Bécsben. Előszavának keltezése 1833. július 10. Címlapján feltüntetve: „Editio quarta, emendata”. Cikkelyei között már megjelennek az alkaloidák (chinin, morfin) és a kémiai ismeretek fejlődésének ered-

ményeként az egyes kristályvíz tartalmú sók nevéinél „cum aqua” megjegyzéssel jelölték a kristályvíz tartalmát is. A cikkelyeknek a korábban eléggé szigorúan kezelt alfabetikus egymásutániságában, az egyre inkább tért hódító racionális kémiai nevek használata, komoly zavart okozott. Ugyanis a cikkelyek alfabetikus sorrendjét, az új racionális neveik alapján állapították meg, azonban ezek még csak a szinonim elnevezések között szerepeltek, főcímként továbbra is még a régi neveket használták. Így az a sajtóságos helyzet állt elő, hogy egy „A” betűvel kezdődő nevű cikkely után egy „S” betűs következett, majd ismét „B” betűvel folytatódott és így tovább. (pl. az Alkali volatile siccum után a Spiritus cornu cervi, a Magnesiae muriae után a Crocus martis aperitivus, a Sodae depurata siccata után a Bicarbonas sodae következik.)

Mind az alapanyagok, mind pedig az összetett szerek után találunk egy-egy „Appendix”-et, amelyben 11 növényi drog és 3 szervetlen kémiai anyag, valamint 21 galenikum szerepel. Ezeket az előszó szerint nem volt kötelező készletben tartani, hanem rendelésük esetén „ex tempore” készültek.

A javított kiadás 1836-ban jelent meg Bécsben. Előszavának keltezése 1835. november 3. Címlapján a jelölés: „Editio quarta, emendatior”. Ehhez is készült kommentár (Martin S. Ehrmann: Commentar der neuesten österreichischen Pharmacopoe. Wien, 1837.) A IV. kiadásnak ez a javított változata, szerkesztésében megegyezik az 1834. eredeti kiadással, még az „Appendix” tekintetében is. Tartalma azonban bővült, részint az eredeti kiadás „Corrigendá”-jában szereplő pótlásokkal, részint pedig néhány más cikkellyel. Az előszavának V. oldala is bővült egy bekezdéssel, amelyben a javított kiadás szükségességét indokolja. E javított kiadásban számos cikkely leíró része bővült. Elmaradt viszont a hivatalos szerek közül az AQUA CERASORUM és a CARBO VEGETABILIS, valamint a IV. táblázatból az ACIDUM MURIATICUM OXYGENATUM (Aqua chlori). Új gyógyszerként szerepel itt az EXTRACTUM ARTEMISIAE, a GALANGA és a SPIRITUS CARVI, valamint az I. táblázatban az AQUA AMYGDALARUM CONCENTRATUM és DILUTUM, az AQUA LAUROCERASI és az AQUA CERASORUM, a III. táblázatban a SPIRITUS BEGUINI és a TINCTURA JODI, a IV. táblázatban pedig az ACETAS PLUMBI BASICUS SOLUTUS.

A IV. kiadás Additamentuma nem önálló kötetként jelent meg, hanem az 1843. évi hivatalos gyógyszerárszabás végére bekötve. Ebben a következő 19 újonnan felvett galenikum szerepel: AQUA KREOSOTI, AQUA PICEA, AXUNGIA PORCI LOTA, CARBONAS FERRI SACCHARATUS, DECOCTUM ZITTMANNI FORTIUS és MITIUS, ELIXIRIUM AURANTIORUM COMPOSITUM (a Pharmacopoea Borussica V.-ből átvéve), EMPLASTRUM ADHAESIVUM (szintén az V. Porosz Gyógyszerkönyvhől átvéve), EXTRACTUM CUBEBARUM AETHEREUM, EXTRACTUM CHINAE FUSCAE FRIGIDE

PARATUM, FERRUM LACTICUM, HYD-RARGYRUM JODATUM FLAVUM, HYD-RARGYRUM JODATUM RUBRUM, MURIAS CHININI (Chininum hydrochloricum), OXYDUM FERRY HYDRATUM (Antidotum arsenicij), PULVIS AEROPHORUS CUM BICARBONATE NATRI, TANNAS PLUMBI CUM AQUA (Paratrimma ad decubitum), VINUM ANTIMONII HUNHAMI CUM VINO TOKAIENSI.

Az V. kiadás 1855-ben jelent meg Bécsben. Ez volt a Pharmacopoea Austriaca. Magyarországon is hivatalos utolsó kiadása. Ehhez a kiadáshoz is jelent meg kommentár (P. C. Schneider: Commentar zur neuen Österreichischen Pharmacopoe. I. II. köt. Wien, 1855.) Az Osztrák Gyógyszerkönyvnek ez a kiadása mind küllemében, mind beosztásában, mind pedig tartalmában alapvetően megváltozott az előző kiadáshoz képest. Nagyobb, A/4-es formátumú lett, nem tárgyalja külön az alapanyagokat és a galenicumokat, hanem együttesen, csupán az elnevezéseik alfabetikus sorrendjéhez ragaszkodva. A cikkeket sorszámokkal látja el és bevezeti az erős hatású szerek esetében a kereszt jelzést, bár még csak egy keresztet használ. Már nem feltétlenül a gyógyszerárban készített el a hivatalos gyógyszereket, hanem a meginduló nagyüzemi gyógyszergyártás eredményeként elfogad gyári készítésű gyógyszerkönyvi készítményeket is. Ez a folyamat később, a XX. század folyamán, az úgynevezett „gyógyszerspecialitások” gyógyszerkönyvben való megjelenésével nyer egyre szélesebb teret. Sok olyan gyógyszert tett ismét hivatalossá, amelyek utóljára csak a Pharmacopoea Austriaco-Provincealis-ban szerepelt. A gyógyszerkönyvi cikkek végén néhol már megjelennek az illető gyógyszerre vonatkozó vizsgálatok leírásai is. Az alapanyagokat már nemcsak felsorolja (mint ezt a korábbi kiadások tették), hanem ugyanúgy leírja azokat a rújuk vonatkozó vizsgálatokkal együtt, mint a galenicumok esetében.

A reagenseket szintén sorszámokkal látja el és a 34 kötelezően készletben tartandó reagens közül néhánynak az előállítását is közli. A reagensek után még 7 eszközt is felsorol, amelyek a gyógyszer vizsgálatához szükségesek és ezért kötelezően készletben tartandók. Tulajdonképpen ezzel a kiadással indul el az a máig is tartó folyamat, amely a gyógyszerkönyvet a gyógyszerek előállításának szabványkönyvéből, a gyógyszerek vizsgálatának a szabványkönyvévé alakítja.

Az V. kiadásban feltűnően megemelkedett növényi eredetű drogok száma nem a reális képet adja, mivel a korábbi kiadásokban a különböző növényi részek (folia, flos, radix, semen stb.) egy címszó alatt, az anyanövény nevén voltak feltüntetve. Az V. kiadásban pedig ezeket külön-külön cikkelyként vették fel.

Д. Р а д о ч и: Издания Австрийской Фармакопеи официальные в Венгрии

До вступления в силу Венгерской Фармакопеи в Венгрии также Австрийская Фармакопея была офици-

альной, точнее ее первые 5 изданий. Эти излагаются автором. Из I. и II. изданий исключили экзотические средства в связи с континентальным карантинным связанным с наполеоновскими войнами, так как они стали практически недоступными. Поэтому повтались их заменить приобретаемыми на внутреннем рынке, но в большинстве неэффективными средствами. Это закончилось только III-им изданием. IV. издание было издано и в исправленном варианте и также издало его дополнение. Особенность V-го издания, что оно имело силу в Венгрии на два года дольше чем в Австрии, так как из-за приготовления Венгерской Фармакопеи VI-е издание опубликованное в 1869 году уже не стало официальным в Венгрии.

Dr. Gy. R á d ó c z y: *The Editions of the Pharmacopoea Austriaca which were official in Hungary*

Before the appearance of the Pharmacopoea Hungarica, the first five issues of the Pharmacopoea Austriaca had been authoritative also in Hungary. These are reviewed in the present paper. Because of the continental blockade in the years of the Napoleon wars, in the first two editions no drug of exotic origin were included, being practically not available in that period. Attempts were made to substitute them with more easily available native drugs, but the drugs thus newly introduced mostly failed to exert the wanted effect. Only the third edition resumed again the drugs of exotic origin; in this issue, in addition to the Latin and German names of the drugs, their Italian names may be also found. The IVth edition had an improved issue, and an Additamentum too. However the Vth edition suffered basic changes as in its appearance and arrangement, as in its content in comparison to the previous editions. To several issues of the Austrian Pharmacopoea, already commentaries appeared, by which the introduction of already obligatory drug test methods based on chemical analysis rather than on organoleptic inspection were facilitated.

Dr. R á d ó c z y Gy.: *Die in Ungarn offiziellen Ausgaben von Pharmacopoea Austriaca*

Vor der Erscheinung von Pharmacopoea Hungarica waren die ersten 5 Ausgaben von Pharmacopoea Austriaca auch auf dem Gebiet von Ungarn offiziell. Diese werden erörtert. Die ersten 2 Ausgaben enthalten — wegen des Napoleonischen Krieges — keine Arzneimittel exotischer Herkunft, diese wurden möglicherweise mit heimischen Mitteln ersetzt. In die dritte Ausgabe sind schon die exotischen Mittel aufgenommen, neben den lateinischen und deutschen Namen, können wir auch italienischen finden. Die 4. Ausgabe hatte auch eine verbesserte Ausgabe und ein Additamentum gehabt. Die 5. Ausgabe wurde gründlich durchgearbeitet. Bei erschienenen Kommentare, förderten die Arzneimitteluntersuchungen auf chemischem Grund.

★ *Resumo en Esperanto:*

Gy. R á d ó c z y: *Eldonoj de la Pharmacopoea Austriaca oficialaj en Hungario*

Antaŭ la validiĝo de la Pharmacopoea Hungarica ankaŭ en Hungario estis oficiala la Pharmacopoea Austriaca, — pli ĝuste ties unuaj kvin eldonoj. Tiuj eldonoj konigas la aŭtoro. En la I-a kaj II-a eldonoj oni forlasis la ekzotikajn rimedojn pro la kontinenta blokado kiel kun la napoleonaj militoj, ĉar tiuj rimedoj fariĝis praktike neakireblaj. Oni provis ilin anstataŭigi per endane akireblaj, sed plejparte senefikaj rimedoj. Tiun situacion ĉesigis nur la III-a eldono. Post la IV-a eldono aperis ĝia korektita eldono kaj „additamentum”. La V-a eldono kurioze en Hungario estis valida je du jaroj pli longe ol en Aŭstrio, ĉar pro la pretiĝanta Hungara Farmakopeo la VI-an eldonon, aperintan en la jaro 1869 oni jam ne oficialigis en Hungario.

(Semmelweis Orvostörténeli Múzeum, Budapest, Apród utca 1—3. — 1013)

Érkezett: 1982. IX. 21.